

KONTINUITETA Z MANJŠIMI POPRAVKI

SIMON POPEK

Rotterdam kljub svoji ogromnosti in programski eklektiki težke definicije ostaja cinefilski raj, stekališče ljubiteljev drugačnega, radikalnega ali preprosto posebnega filma. Nič novega v mestu, bi lahko rekli, razen dejstva, da so lanskoletnemu začasnemu direktorju Rutgerju Wolfsonu potrdili večletni mandat, kar je v praksi prineslo premetane, na novo poimenovane in na videz smiselno organizirane sekcije. Drži, težko je logično organizirati šeststo filmov različnih dolžin, poetik in žanrov, kar gledalcu, ki se skuša prebiti skozi nepregledno množico filmov, prinaša (znova v praksi) princip supermarketa, v katerem se moraš znajti sam in poiskati primerne naslove.

Letos jih je bilo več kot običajno, dobrih filmov namreč. Čeprav se je festival manj sramežljivo kot prejšnja leta spogledoval z mainstreamom, je bila generalna linija prepoznavna na prvi pogled; dokumentarni in eksperimentalni filmi, Južna Amerika, Azija, Vzhodna Evropa. Afrike tokrat le za ščepec, zato pa v istem košu oskarjevski favorit *Revni milijonar* (Slumdog Millionaire, 2008) Dannyja Boyla in *Tom, Tom, the Piper's Son* (1969), avantgardna klasika Kena Jacobsa, skupaj z aktualno revizijo, ki jo je Jacobs poimenoval *Anaglyph Tom* (*Tom with Puffy Cheeks*) (2008). Ali *The Hungry Ghosts*, režijski prvenec *Sopranovca* Michaela Imperiolija, in sila redko predvajani *The World's Greatest Sinner* (1962), edini režijski poskus in underground kuriozitet Timothyja Careyja, Kubrickovega čudaka iz *Ropa brez plena* (*The Killing*, 1956) in *Stez slave* (*Paths of Glory*, 1957), ki je v obsodbi verskega oportunitizma, moralne skorumpiranosti in idolatrije enako aktualen kot kateri koli drug sodobni film.

Skratka, znova polna možnja dobrot, med katerimi so največji vtis naredili naslednji biseri:

The Sound of Insects: Record Of A Mummy

The Sound of Insects: Record Of A Mummy švicarskega eksperimentalnega dokumentarista Petra Liechtija, ki mu je festival priredil retrospektivo, je poetičen, liričen, preprosto magičen film, katerega inspiracija je bila zgodba japonskega pisca Masahika Shimade. Slednjega je po drugi strani navdahnili resnični dogodek oziroma predmet, dnevnik štiridesletnega lovca, ki je v najbolj odročnih delih Japonske storil samomor. Iz njegovih dnevniških zapiskov, ki so nastajali v dveh mesecih pred smrtjo, postane jasno, da se je izlakotnil do smrti. Liechtijeva kamera skuša nastopati iz zornega kota umirajočega lovca; vidimo delčke krajine, dreves, improvizirani šotor, pod katerim je preživel zadnje dni, vmes pa kopico *found-footage* arhivskega materiala, ki *The Sound of Insects* iz glave samomorilskega pripovedovalca prestavi v bolj abstrakten (in očitno boljši) svet. Film na gledalca veliko bolj kot intelektualno deluje senzualno.

Druga *nonfiction* klasika Rotterdama '09 je *California Company Town* (2008), celovečerni prvenec Američanke Lee Anne Schmitt, predavateljice na ugledni kalifornijski univerzi CalArts, kjer se mladi študentje zadnja leta izobražujejo pod neverjetno linijo vplivnih filmarjev-profesorjev, med katerimi naj omenim samo Thoma Andersena, Monteja Hellmana ... in Jamesa Benninga, čigar metode raziskovanja pozabljene in zavržene američane so v pričujočem filmu več kot očitne. *California Company Town* je krasen dokumentarec o nekoč cvetočih kalifornijskih industrijskih mestih, ki so danes zapuščena in največkrat povsem izseljena. Današnja »mesta duhov« so bila ustanovljena v 19. stoletju ali prvi polovici 20. stoletja; povečini so jih ustanovile velike korporacije in jih največkrat tudi ekonomsko obvladovale. Ko iste korporacije tam niso več videle dobička, so prepro-

sto spakirale kovčke, ljudi v improviziranih mestih pa prepustile usodi, brez službe in perspektive. *California Company Town* sicer ni strukturiran matematično kot npr. Benningovi filmi, a je najti stične točke (nedeskriptivni napisi z imeni lokacij; prizori opustele krajine; vztrajanje na statičnih podobah). Povrh vsega je film Schmittove precej bolj neposredno političen in – čeprav se ukvarja s polpreteklo zgodovino – vleče vzporednice z aktualno Ameriko.

Med tradicionalnimi narativnimi filmi je najbolj navdušil *The Maid* (La Nana), drugi film čilskega režiserja Sebastiana Silve, neverjetno zrela vivisekcija medčloveških odnosov, socialnih razmerij na liniji gospodarji–služabniki in psihološka analiza osamljene, službi predane osebe brez zasebnosti. Ko štiridesletni Raquel, strogi, natančni in dolgoletni skrbnici družinske hiše, zaradi »preobremenjenosti« prilepijo pomočnico, Raquel potezo dojame kot kritiko njenega dosedanjega dela. Pride prva pomočnica in Raquel jo psihološko tako destabilizira, da po hitrem postopku obupa. Z drugo se zgodi enako. Potem pride tretja ... in zgodi se mentalni ter čustveni zasuh hišnega predatorja, ki s svojimi dejanji in obnašanjem že zgodaj položi potrebne temelje za format družinskega trilerja. V njem Raquel nastopa kot napadalka, manipulatorka in resnična gospodarica hiše; njena negativna dejanja se radikalizirajo do te mere, da se gledalčevi občutki od simpatij počasi prevešajo k antipatijam in obsodbi vedno namrščene Raquel. Potem režiser preide v drugo, »psihološko« fazo filma, kjer postopno razkrije ozadje Raquelinih kapric in sovražnega vedenja, da bi s prihodom tretje pomočnice nastopila še faza Raqueline »psihološke rehabilitacije«, sočustvovanja in zadržanega sklepnega optimizma. Zveni kot holivudska, a prekleto prepričljivo realizirana formula.